

Ezért rendezhetünk és rendezzünk is szabadtéri versenyeket szánkóval, korcsolyával, sível. Versenyünket őrsők, rajok között bonyolítsuk le. Készítsünk róla jegyzőkönyvet is, hisz mind az úttörőpróbáknak, mind a Kilián pontszerzésnek nélkülözhetetlen dokumentumai.

Novák István
Bátaszék

MAXIMALIZMUS A KÖRNYEZETISMERET TANÍTÁSÁBAN

Több alkalommal találkoztunk már a minimalista tendenciák mellett *maximalista törekvésekkel* is a környezetismeret tanításában, de egy közelmúltban látott óra és az azt követő vita még élesebben veteti fel ezt a problémát.

Másfél évtizede tanító kartárs a II. osztályban tanított *az erdő állatairól*. Az előző óra anyagának ellenőrzése során felidéztek az erdőben tett kirándulást, az ottani viselkedés szabályait (fák védelme, tűz elleni védekezés). Különböző fák felismerése és csoportosítása örökzöldekre és lombhullatókra, valamint fa és bokor összehasonlítás történt. Volt szó az őszi s tavaszi erdőről, a falevél színéről, különböző bokrok felismeréséről; levelek, termések felismerése is előfordult.

Az *új anyag feldolgozása* bevezető beszélgetéssel kezdődött, amelyben hivatkoztak a tanulmányi sétára és a tv-ben látott adásra. Felsorolták az erdei állatokat, kirakták azok képeit. A célkitűzés után erdőrésztlet bemutatása történt nagy képen. Megbeszélték azt, hogy az őz, mókus, sün, harkály közül melyek laknak a földön, melyek élnek a fán. Részcélkitűzés után a *mókus* képének bemutatása, majd az ismeretek feldolgozása történt. Miről ismerjük meg? Milyen a színe? A mókus hossza 20–25 cm. Milyen hosszú a farka? Van olyan nagy, mint a teste? Miért jó, hogy *sűrű szőrzete* van? Hol él? Miért tud a fán ilyen könnyen mozogni? Leggyakrabban a fákon láthatjuk, ott találja bőségre a legkedvesebb *tápanyagokat*. (Képen a tápanyagok bemutatása.) Melyik a legkedvesebb neki? Hogyan szedi ki azt a héjából? Miben tesz kárt? Miért rossz, hogy megeszi a madártojásokat és fiókákat? Hol lakik a mókus *télen*? Mit csinál, és mit eszik? Ki gondoskodik ezekről? Mely állatok a mókus *ellenségei*? (Nyuszt, róka, kánya.) *Hogyan menekül* a mókus ellenségei elől? Hová bújik? (Az ugró mókus szemléltetése képen.) Milyen hasznos növényt és állatot pusztít el a mókus? Ezért milyen állatnak nevezzük? Miért szeretik mégis az emberek? (Ügyes, fürge, játékos.)

Az *őz* képének bemutatása után szó volt testének nagyságáról, a színéről, arról, hogy milyen a lába. Hol él? *Hogyan igazodik szőrzetének sűrűsége* az évszakokhoz. *Mikor pihen* az őz, és mikor keresi a táplálékát? Mit eszik? Miért nem talál télen táplálékot, miért nem pusztul el, ki gondoskodik róla, és hogyan? (Téli etető szemléltetése.) Milyen állat az őz? Mire használják a bőrét és a húsát? Az őz hasznosságának megbeszélése, valamint a kímélésére, védelmére utalás.

A *sün* bemutatása után arról volt szó, hogy milyen állat az, amelyik az erdők *avarjában* él. A nagyságáról, színéről, arról: mi borítja a testét. Ki tudja, hogy a tuskéi miatt hogy is nevezik? (tuskédisznó) Mire használja a tuskéit, hogyan védekezik? Mivel táplálkozik, és hogy a *szaglása és hallása* igen éles. Hol laknak, és mit csinálnak *télen*? Milyen kárt okozhat a baromfiudvarban, és milyen kártékony bogarakat pusztít el. Végső konklúzió: hasznos és káros állat.

A *harkály* anyagának feldolgozása hasonlóan történt. Kép bemutatás, annak megállapítása, hol él. Milyen színű; milyen a *sapkája*. Mit eszik, és ezt honnan szedi ki. Mivel kapaszkodik a fa törzsébe, s közben mit csinál a farkával. A fakéreg alól hogyan és mivel szedi ki a férgeket? *Milyen a harkály nyelve*? Minek nevezik a harkályt? (A

fák doktora.) *Télen* mit eszik? Miért hasznos? Miért nem szabad lelőni, bántani a hasznos madarakat?

Az utána következő vitában, amely köztem és kartársam között folyt, ő azzal érvelt, hogy ez nem sok, elbírák a gyerekek, mert érdekes és érdekli őket. Én a saját érzéseim, véleményem mellett a *Tantervre* hivatkoztam, amely óv a szaktárgyi tendenciájú feldolgozástól. Ezenkívül a 88. oldalon levő *tanítási anyagra*. „Az erdő (kb. 8 óra) ... Az erdő állatai: őz, mókus, sün, harkály. Életmódjuk, jellegzetes külsejük. A hasznos, vadon élő állatok kímélése.” És a 89. oldalon levő *követelményre* hivatkoztam: a tanulók ismerjék az őz, a mókus, a sün és a harkály *néhány* jellegzetességét, tulajdonosságát. A felsorolt ismeretekről a tanító segítségével legalább 2–3 *mondatban* számoljanak be.”

Nem használtam fel a vitában azt a tantervi előírást, amely megszabja, hogy az olvasmányokról a tanító segítségével 3–4 mondatban számoljanak be (Tterv 9. old.), azt sem, hogy mit ír a felsőtagozatos tanterv a 6. osztály Élővilág tárgyának anyagában fentikéről. „Növényevő emlősök: a szarvas és az őz; a mókus; a sün; a nagy tarka-harkály ... testalkatuk, táplálkozásuk, életmódjuk közti összefüggés. Hasznuk.” (Tanterv az ált. isk. számára 461. old.)

Védelmük.

A környezetismereti *kézikönyvnek* azt a tanácsát, hogy ezt az anyagot két órában dolgozzák fel a kartársak, szintén nem használtam fel érvként, mert ez tanács ...

Ellenben a *Tanterv kötelez, törvény*, amelynek mind a betűjét, mind a szellemét be kell tartanunk. Ha a Tantervünk idézett részeit figyelembe vesszük, és azt is, hogy mindez október vége felé történt az alig II. osztályos tanulókkal, akkor változatlanul most is az a véleményünk, hogy ez így *maximalizmus* a környezetismeret tanításában, mert messze túlhaladta a tanterv által adott utasításokat, mértéket.

Viszont kartársam, a gyakorlat embere, — változatlanul tartotta és tartja álláspontját. Véleménye szerint fenti anyagnak a vázolt részletességgel történő feldolgozása megfelel a tantervi előírásoknak, nem maximalizmus.

Jó lenne, ha e vitához és általában a környezetismeret tanításában fellelhető maximalizmus problémájához hozzászólnának érdekelt kartársaink.

Szeléndi Gábor
Sárospatak

A NEVELTSÉGI SZINT FELMÉRÉSE A NYÍREGYHÁZI TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET GYAKORLOISKOLÁJÁNAK I/B. OSZTÁLYÁBAN AZ 1964/65. TANÉV VÉGÉN.

A Nevelési Terv sok hasznos konkrét útmutatást ad nevelési feladataink megvalósításához. Ezeket figyelembe véve elkészítettük az I/b. osztály neveltségi szintjének felmérését az év végén, és felhasználjuk az osztály következő évi (II. o.) tervének összeállításában. Első próbálkozásaink összegezését tartalmazza munkánk. Így nem mentes a hibáktól sem. Mégis közreadjuk, mert reméljük, másokban gondolatokat ébreszt, s ezzel hozzájárul a nevelési feladatok jobb megvalósításához.

Az osztály összetétele:

A tanulók létszáma:	30
Fiúk száma:	16
Leányok száma:	14
Napközisek száma:	17

Az átlagosnál többet mulasztott ebben az évben: A. S., O. M., B. K., L. T.

A fejlődést segítő hatások:

Rádió van:	27 családban.
Televízió van:	13 családban.